

נייע יידישע

פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן סאן יעדע מאן פארענטפערן זיך דער פרויען-וועלט, ערשטן טאג ניגט מיט דעם טעאטאג דעם ערשטן בלאטעט.

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואכענטליך. סטאנאן מיטוואך אונד 6 טאג אונד קאסעטע פיר עסטערייכ-אונגארן. נאכערדיג 8 גולדען ע.ו.ו. האלבערדיג 4 גולדען ע.ו.ו. דרייבעלעדיג 2 גולדען ע.ו.ו. פירם אויסלאנד. נאכערדיג 10 גולדען. ק. ע.ו.ו. האלבערדיג 5 גולדען. ק. ע.ו.ו. דרייבעלעדיג 2 גולדען. ק. ע.ו.ו.

№. 32, ערסטער יאהרונג

פעסט, דרייטאג י"ח תמוז ה'תרמ"ד.

Budapest, den 11. Juli 1884.

אינע פעטערסבורגער צייטונג

איבער דען יודענ-מאסענ-מאָרד אין קונאווינאָ. דאס מיטוואָך-אבענד-בלאטט דעם פעסטער ללאָד פּעראַפּענטליכע אינען אַרטיקלען אַיס דער אין פעטערסבורג ערשיינענדען צייטונג „נאַוויסט“ איבער דען ינגסט אין קונאווינאָ שטאטענפונדענען יודענ-מאסענ-מאָרד, דאס ערוועהנטע, אין דען אינ-פלוסרייכסטען קרייזען דעם רוסישען רייכעם פּער-ברויטעטע בלאטט שרייבט עמליך אונטער אנדערס פּאָלגענדעס: „עטצמ, נאכדעם דיא עמפּאָרעדע בלוט-טהאט אין קונאווינאָ בערייטט פּאָן רובלאזען האָ-דען פּאָלפּרעהט וואורדע ווערע עס דאָך נוס-צ-אונד צוועק-לאָז, אַרביבער צו קלאַנען, דאס דיא בע-האַרדען ניכט רע צו צווייג אינגעשריט-טען, אים אונגליק הינטאנצוהאלטען! (נאָגין וויא בייא אונס אין אונגאַרן!) זעכענואָ נוס-צ-אונד צוועק-לאָז ווערע עס, דאַריבער צו קלאַנען, דאס דיא אינגענטיכען „אַרעהבער אונד אַנשטאַטער“ דעם אַפּרודערס נאר ניכט פּעסטענענאָמען וואורדען, אום דיעוועלבען דעם גרעכע אַינגעלעפּערן, (וויוערע נאָגין וויא בייא אונס אין אונגאַרן!) מיט זאַלבען קלאַנען ווירדען וויר דיא געמאַדעטען יודען ניכט וויעדער אַיס לעבען רופּען אונד דיא ניעדערגעריס-טענען יודענ-היוזער ניכט וויעדער אַיפּבויען היטע מיטען וויר דאַריבער נאכדענקען, וועלכע אַר-זאַכע וואָרע דיעווען אַינגענטיכען פּערברעכען צו גרונדע לאַג, אונד וואָס געשעהען מיטען, דאס אַהנליכע בעקלאַנענשווערטהע פּאַללע זיך ניכט וויעדערהאַלען זאַלען.“

טרוירדיגע טהאמאכע ליעפּערט עכען דען בעווייז, דאס אויך אין יוד-רוסלאנד דיא יודענ-קראוואללע ניכט דעסחאלב שטאטענפונדען, ווייל דיא יודען אַננעבליך אללען גרונדבעטען, אללען רייכטהום און זיך גערויסען אונד דיא רוסישע בעפּאָלקערונג אין נאַמא אונד עלענד געשטאַסען! דיעזע נאנצע בע-הויפטונג איזט עכען נור אין פּרעכער שווינדעל, אום דיא פּעראַיבען שאנדטהאטען הורד דיעזע ערדיכטונג גלייבזאם צו בעשאַנענען! - מאן שלוג דיא יודען עכען אַהנע אללען גרונד, - עס געניגטע אינפּאָך, דאס עמאנד דען ריק ערטאַנען ליעס: „הויטע דיא יודען גיעדער“! אונד דיא ערהאַבען זיך זאָגליך טויערענדע רובלאָזער האַנדע, אום דיעזען פּערברעכערישען צוריק אין אַיספּרעהונג צו ברין-גען! עס איזט אַ בעקאַנט, דאס ווינערצייט זאָ-וואָהל אין באַלטיא, אַלס אין יעליסאַ-וועטע, אַלס אין גרויענשטאטען יודענ-פּערפּאָלגונגען זיך אַבשיפעלעטען, דיא אַלטע ליגע אונטער דעם אינגעלעכענען פּאַלקע פּערברייטעט וואורדע, דאס דיא יודען אין ברייטליכעם קינד אַבנע-שלאכטע העטען, אום דעססען בלוט בייא אַר-גענד אינער, רייטעלליכע צערעמאַניען צו פּערזענע-דען! - נו, יעצט זינד דיא זאַוואָהל דיא אַסען (מי הפּסח), אַלס אויך דיא אַיברגען יידישען פּיער-טאַנעפּאַר איבער, עס נאכ אַלואַ ניכט אינמאַל אינען אַנהאַלטענע, אום מיט אינער זאַלבען, כּריס-טען-קינד-ערמאַרדונגען געווען, אַיפּצוטרעטען! עס קאַנן זיך זאַמאַר יעדער בעוויליגע ערוויסנעה-מען, דיעזע פּרעכע ליגע צו יעדער בעלעביבען צייט אונד אין יעדעם בעלעביבען אַרט אונטער דיא רומע בעפּאָלקערונג צו שלידערן! - אונד היערין ליענט עכען דאס שיעקליכע דער נאנצען לאגע: „יעדער זעבילדעטע מאַן ווייס עס לאַנגסט, דאס צאהלליכע קרימינאַל-פּאַללע אַלעסליך אַהנליכער בעשולדיגונגען דער יודען אַסמער מאַ דער פּרי-שפּרעכונג דער אַהנע גרונד אַננעקלאַנטען יודען גערעטען, נור אים מיטטעל-אַלטער, וואָ דאס גע-ריכט מיט בלאַסען, פּערדעמטיגונגען זיך בעניגטע אונד קיינע רענעלעכטען בעוויזע פּאַרדערטען, קאַנטען דיא אַרמען יודען, אַלס אַפּפּער דער באַ-הייט, דער ראַהיט אונד דעם אַבנעוועלעכע פּער-אורטיילט ווערדען, היטע אַיזט זאָ עטוואס ניכט מער דענקבאַר, דא דיא געריכטע אויך גרונד פּאַל-שער אונד האַכסט אַבנעשטאַקטער פּערלימטרונגען געמאַרדען פּעראורטיילען דרעפּען! מאן ערהעבט אַלואַ היטע דיא בלוט-בעשולדיגונג גענען דיא יודען ניכט מער, אום אינע רייכטערליכע פּעראורטייל-לונג צו ערוורקען, דא זאָ עטוואס בייא אַנווערעס געאַרדעטען ויסצו-ווענען, וויא געזאַמט אינע אונ-מאַליכקייט אַיזט“ (פּעליליכט דיא היעס אין רוס-לאַנד היטע שאַן אינע אַנמאַנגליכקייט - היער אין געוויננענע געאַסען עכען אינע רייכטערליכע פּער-אורטיילונג דער יודען ווענען אינער פּאַלשען בע-שולדיגונג ערוורקען וואָללען! עס מוסטען אין דער טהאט זאַצואַנען היטעל אונד ערדע אין בעוועגונג געזעטצט ווערדען, אום אין זאַלבעם אונגליק ניכט בלאַס פּיר דיא יודען, זאַנדערן פּיר דאס נאנצע לאַנד צו פּערהיטען!)

ען ערהאַבען, וואורדע אַצו צייטען דעם ראַמ-שען רייכעס טויכטע דיעזע אַנקלאַנע, אַנמער דער דאַמאליגען היינטישען בעפּאָלקערונג צופּרעס אויך ווייל עס היעס, דאס דיא „ברייטען“ ביים זאַנענאַנטען „היליגען סאַקראַמענט דער קאַממונאַן“ בלוט פּער-ווענדען, פּרויליך שפּאַרען דיא היידען דאַמאַלס נאָך נאַר ניכט זיך נאַמען „כּריסטען“ אַיזט, ווייל דיעזע עכען אין דען ערסטען יאַהרהונדערטען אין אַרם בלאַס אַלס, יודען נאַמען! אין דער טהאט ווארען יא דיא ערסטען כּריסטען ניכט בלאַס געבאַרענע יודען, זאַנדערן לעבטען דיעוועלבען, אייניגע אַינגענטיכעלע צערעמאַניען אַיסגענאָמען, נאָך נאָגין נאָך דען פּאַרשיפּטען דער יידישען רעליגיאָן, - ערסט שפּע-טער, אים מיטטעל-אַלטער, אַלס דאס פּאַלק ניכט מער וואוסטע, דאס דיא עמטשעהונג דער בלוט-אַנקלאַנע מיט דען „כּריסטליכען צערעמאַניען“ אים צוואסמענאנען וואָס, ערהאַבען דיא כּריסטען אים רעליגיאָנעס האַכסט, אום פּערזאָנליכער כּאַהויט, אים קאַנקוררענצ-נייד אונד זאַנסטיגען גיעדענען גינדען דיעוועלבע בלוט-בעשולדיגונג גענען דיא יודען! - דיעוועלבע רוס, מיט דער דיא כּריס-טען אין פּריהערען יאַהרהונדערטען בלוטיג געשלא-גען וואורדען, שוואנגען דיעזע אים מיטטעל-אַלטער גענען דיא אַהנע פּערהאַטען יודען! דיא כּריסטען בענאַנען צו ערצהלען, דאס אין אַרם אַינסט גע-נען דיא יודען בלוט-אַנקלאַנען ערהאַבען וואור-דען, זיא פּערשווערענען אַבער, דאס דיא יודען איינגענטיך זיא זעלבסט, דיא „כּריסטען“, ווארען, וועלכע בייא דען ראַמערן נאָך יאַהרהונדערטע הינ-דורף אַלס „יודען“ נאַמען! וואהרליך, געמאַנד גלייב-טע ווירקליך אין דיא בלוט-אַנקלאַנע גענען דיא יודען, דא יא יעדער וואוסטע, וויא זעהר דען יודען דער גענוס פּאָן בלוט שטרענגסטעס פּערבאַטען אַיזט, יא יעדער וואוסטע, דאס בייא דען יודען דאס פּלייש הורד, אַיסאַלצען! בעאַנדערס הערענעריכטעט ווירד, אום דאס בלוט פּאַר דעם קאַבען צו ענטפּעט-גען, אַלל דאס וואוסטע יעדער האַלבוועגס געביל-דעטע מענש, דאָך מאן וואללטע יא עכען נור עמ-וואס אַיסשפּרענגען, אום דען פּאַבלע צו העטענע דער עכען אין יעדע אַבנעשטאַקטע ליגע ערדע גלייבט, נאַמענטליך ווען דיעזע „גלייבנקייט“ איהרע בעלאַהונג פּינדעט אין אינער „ווענ-פּלינדערונג“ אַנווערע אַנויכט אַיזט דאַהער זאָ שליטעט דיא „נאַוויסט“, דאס דעם אַיבעל ניכט הורד בע-שטראַפּונג אין פּיר אַללעמאַל אַבנעהאַלען ווער-דען קאַנען, זאַנדערן הורד בעלעהרונג דעם פּאַל-קעס, דאס דיא יודען קיין כּריסטענע בלוט בענאַטהענען אונד דאס אַללע דיעספּאַלליגען בעשולדיגונגען אים פּאַלשהיט אונד כּאַוווילליגקייט ענטשפּרונגען זינד, אין דיעזער בעצעהונג קאַנטעט נור דיא אַהנע אונד גיעדערע גייטליכקייט, הורד בעלעהרונג אונד אונ-טערווייזונג דעם פּאַלקעס ווירקליך היילזאם ווירקען, דאַמיט זיא דיעזע אַן צוקונפּט מער, אום קיינע יודענ-קראוואללען פּערהעטצען לאסען! אַיברענגעס קאַנטע אַיך הורד אַיפּהעבונג יענעס געזעטצעס פּיעל געשעהען וועלכעס, דאס וואָהרעכטע דער יודען אויף איינע זענענדען דעם רייכעם בעשטאַקט, דאס אַללע האַט זיך הורד דיעזע בעשרענענע געזענען געוואַהלט, אין דען יודען „פּערוואַפּענע קאַסע“ צו ערבליקען, גענען וועלכע יעדע געוואלטהאט ער-לייבט זיא, מיט איינעם וואָרעט: יעדע „אויסאַהמס-שמעללונג“ דער יודען מוס אַבנעשטאַפּט אונד דיא פּאַלקאַממענע גלייכעבערטיגונג דרעוועלבען מיט דער אַיברענגען רוסישען בעפּאָלקערונג אַיסגעשפּאַר-טען.

בייא דען ביזעהרגען יודענ-פּלינדערונגען אין רוסלאנד (שרייבט „נאַוויסט“), וואורדע אים-מער בעוויסעט: דיא בעפּאָלקערונג זיא גענען דיא יודען ערבייטערט, ווייל דיעזע אללען בעווייז-אן זיך גערייסען העטען! - דיא בעהויפטונג ענט-שפּאַך וואָהל דער וואהרהייט ניכט, אַלליין מאן קאַנטע אן דיעוועלבע דענאָך גלייבען, ווייל דיא בלוטיגען יודענ-קראוואללע ביזעהר צומייסט אַיז-רוסלאנד זיא אַבנעשפּיעלט האבען, וואָ דיא יידישע בעפּאָלקערונג ווירקליך אינע זעהר אַהנהאליכע אַיזט, אַלליין, וויא געשאה עס נו, דאס אויך אין קו-נאווינאָ, וואָ דאָך נור עטווא 15 יידישע פּאַמיליען וואהנטען, טראַטצעטע אין זאַלך פּריכטבאַרע יודענ-מאסענ-מאָרד שטאטענפונדען! אין דיעזער אַננענע גענענד דרעפּען יא געוואהנליכע גענען נאכט וואהנען, בלאַס אַיסדערענטע יידישע סאַלא-טען, האנדווערקער אונד אייניגע יידישע קיפּליטע „ערסטער גילדע“ (האַכסטבעשטימערטע קיפּליטע) דרעפּען זיך היער גיעדעראַסען, דיא אַבער פּאָן דיעזעם רעכטע אַיסערט זעלטען געברויך מאכטען, וועטהאַלב דען אַיך פּאָן אינער יידישען אַיבער-פּאַלקערונג אין דיעזער גענענד דורכאויס קיינע פּער-דע זיין קאַנן, געמאַנד ווירד דאַהער בעהויפטען קאַנטען, דאס דיא יודען הורד אַיסבייטונג דעם רו-סישען פּאַלקעס איינע זאַלכע פּעריביטערונג גענען זיך הערפּאַרערופען, דאס דאס בויערנ-פּאַלק דיא געדיולד פּערלאַר אונד צו געוואלטהאטען גענען דיא יודען גרעפּ, אונד דאָך פּינדערטע מאן אין קו-נאווינאָ דיא יידישען הייער עבענזאָ ריקוויסטלאַה, וויא אין יוד-רוסלאנד, יא, אן קונאווינאָ צייגט זיך דיא פּאַלקטוואטה נאָך העפּטיגער, דא מאַננער, פּרויען אונד אַינשולדיגע יונגע קינדער אין הערצ-לאָזעסטער וויזע ערטאַרדעט וואורדען! - דיעזע

פאָרנענען דעם קאָסעטעמעטן. בודא-פעסטער נע-
 ריכטסאָהף" אנהיימגעשטעלט ווערדען מאָנע. —
 דיא אונרווען בענאנגען א-מען יוני דיעזעס יאה-
 רעס געלענעמליך דער פראַנגראַם-רעדע דעם קאָ-
 דיאטען עדמונד נאירי. דיא אנהענגער דעם אנט-
 טעמיטישען קאנדידאטען גאָרנ פילאָס וואָלשען
 נאירי ניכט צו וואַרטע קאָסעטען לאָסען. אונד
 דערוועלבע וואַרטעט בלויז גענאָסטיג. מיט זיי-
 נען פארטיי-אנהאנגערן פאָס פלאַטצע צו ציעהען.
 ביא דיעזער געלענעהייט ווארדע דיא נאירי-
 פארטייאַ אנהענגערן אונד מעהרערע פרוואַנגען
 פערטלישען שווערע פערלעטענונגען. דיא אנהענגער,
 וועלכע דאס לאָזונגסוואַרט: "שלאַגען וויר אויף דיא
 העררען לאָז!" בעניטצעטן. ווארען מיט שטאַקען,
 שטאַנגען אונד איווערען נאכעלן בעוואַפנטע. —
 איהרע "וואַרטע-געשטאַנדען" בעשטאַנדען אויס צו-
 געלען אונד שטאַנגען פאָן דער גראַסע
 איינעס מענשען קאָסעטען. — גענען
 זעכצעהן פערואַנגען איז דיא טהאַטערשאַפט
 נאכגעוועזען. אלס דיא אנהענגער נאך פערטאַנגען
 דער גענענ-פארטייאַ וועדער אין דאס דאָרף צוריק-
 קעהרטען, לויטשען זיא מיט דעם לאָזונגסוואַרט:
 "יעטצע לאַסט אים דיא ווען פריגעלן!" דיא אי-
 רעליטען יאקאָב שווארץ אונד יאזעף וויטערניטיץ
 אן פריגעלשען איינען בירגער, נאמעס קאשפאר
 פרוטמאנא, ווארפן דיא פּענסטער דער ס'נא-
 גאָנען אויף, ערבראכען דאס בעשטאַטע-לאַקאל
 דעם אדויד טיללער אינר רויכטען אויס דעמוולען
 אללע ציגאַררען. — דיא שאַר ווארדע פאָן איינעם
 בויער נאמעס יאזעף פאַראנא, אנהענגער, אלס
 ענדליך דיא שאַנדאמערעו דאצווישענמאט, וואָל-
 טע דיא מענגע ניכט אויסראנדערנעהען. יא אין
 געוויסער פראַנץ פרייא ריעף זיא זאגאַר אויף, דיא
 שאַנדארמען פאָן דען פּעפּערדען צו רייסען! היערויף
 ווארדע פרייא אונד נאך אין אויפיוועלעה-
 מערעך לאָהר, פערהאפטעט. דיא מענגע צאָן צום
 געמינדע-הויז, פערטרומפערטע דאס טהאַר אונד
 פאָרטרעטע אנטער דראָהונג. דאס דיא געפאַנגען
 פריגעלשען ווערדען, זאָ דאס דער ריכטער יא-
 האנן שאַמאָד איהרער פאָרדערונג נאכגעבען מיט-
 טע. דיא מענגע ווארדע היערויף נאך פּערווענגער.
 "יעטצע שלאַגען וויר אויף דיא העררען לאָז!" דענן
 זיא האבען שאַן פּרובט" — היעס עס, אונד נור
 שווער קאָנגעט דיא רוהע הערנעשטעלשט ווערדען.
 דיא אנטאָהל דער בעשולדיגטען בעראַנגט 40 פאָן
 דענען זיך מאַטריאָס גיליך, מאַטריאָס קאָהלמאַנאָ,
 אנדרעאס ווינדעקער אונד קאשפאר עללינגער, פּער-
 נער דער ערוואַהנטע פאַראנא און אויסטערווינגען
 בעפרינדען. — אללענפאַללס געהט אויס דיעזעס
 פאַלל הערפאָר, דאס דיא אנט-טעמיטישען עס ניכט
 כלאָס אויף דיא ווען, זאָנדרען אויף אויף דיא "הער-
 רען" אבגעוועהען האבען! דאס וואָלשען זיך מאַנע
 האכגעשטעללשע מאַנאטען אונד קירכליכע ווירדע-
 טראַגער מערקען, וועלכע אים געהיימען דאס טריי-
 בען דער אנט-טעמיטישען בעניטטיגען!
 * (מיט איינער האַלבען ער-לונג)

אויף יענעם געביטע בעשאַנקט בלייבען ווירד,
 אויף דעם זיא אייגענמליך ענטשאַנדען איז! דער
 דייטשע פראַפעסאָר דר' קאָך, דער פאָן דער
 דייטשען רעגערונג דיעזער מאַנע נאך פראַנקרײך
 ענטזענדער ווארדע, אום דיא נאָמער דער
 קראַנקהייט צו שמודירען, איסערטע זיך וואָהל דא-
 הויך, דאס דיא קראַנקהייט דיא "אויטאָמאָ-
 וויא אונד אויך נאך דייטשלאַנד קאָממען דירפּטע. —
 האַפּשען וויר, דאס דיא בעוואַרטיגטע דעם העררן
 פראַפעסאָר ניכט אין ערפילונג געהען ווערדען,
 וועגן דערזעלבע זיך דאָהן אויסשפראַך, דאס דיא
 קראַנקהייט זיך איבערלאָהן פּערברייטען קאָנגע
 זאָ איז א דאמט נאָך ניכט זענאמט, דאס היעס
 אויך ערפאַלגען מיט עס: דיא כאַלעראַ לאַסט
 זיך איהרען ווען אויך פאָן דעם בערעהמטעסטען
 פראַפעסאָר ניכט פאַרשרייבען! וועגן
 אללע פאָן דען רעגערונגען דער פּערשידענען
 שטאַטען אנטפראַדענטע פאַרויכטע-מאַטריעלן
 אויך פּינאָליך דורכגעפיהרט ווערדען זאָ ווירד אי-
 ראַפּא האַפּשענמליך פאָן דעם בעוועקע דעם אונ-
 היימליכען גאטעס פּערשאַמט בלייבען!

פּערלאָזונג

דער מאַילענדרער פּערלאָזונג

ביא דער אום 1. סען דיעזעס שטאַטענאָמבען ציע-
 הונג דער מאַילענדרער 45 פראַנקס. לאָזען געוואַנגען יע 1000
 פראַנקס: סעריע 198 גי 13, סעריע 391 גי 30, סעריע 544
 גי 46, סעריע 1246 גי 45, סעריע 2571 גי 46, סעריע 2751
 גי 15, סעריע 3419 גי 48, סעריע 3439 גי 26, סעריע 3517
 גי 12, סעריע 4021 גי 8, אונד 20, סעריע 4068 גי 24, סעריע 4391
 גי 18, סעריע 4164 גי 11, סעריע 4741 גי 19, סעריע
 5012 גי 14, סעריע 5693 גי 33.

שלוס פּאַלנט

געשעפטסבעריכט

פּרעסבורגער שלאַכט-פּיעה
 מאַרקט. דער אויפטרעטע צום פּרעסבורגער שלאַכט-
 פּיעה-מאַרקטע אום 7. יולי בעשרת 2061 שטיק. דאָסן
 ווארען 1290 אונגאַרישע, 189 דייטשע, 582 נאַליישע. דיא
 פּרייזע ווארען: אונגאַרישע פּרימא-ווארע 68—68 גולדען,
 דייטשע פּרימא-ווארע 58—63 גולדען פּאַליישע ווארע 58
 ביז 61 גולדען. אללעס פּער 100 קילאָ.

ווייענער שלאַכט-פּיעה מאַרקט
 דער אויפטרעטע אויף דעם ווייענער שלאַכט-פּיעה-מאַרקטע אום
 7. סען יולי בעשרת 1818 שטיק. דאָסן ווארען: 769
 אונגאַרישע, 649 פּאַליישע אונד 302 דייטשע. דיא פּרייזע
 שטעללשען זיך פּער 100 קילאָמאַס: אונגאַרישע מאַס-
 פּאַסען האַכפּרימא 56—63 גולדען. פּאַליישע 56—60 גולדען.
 אונד דייטשע 58—65 גולדען.

בריעפע דער רעדאקציען.

הערר ס'ר' אין קי: דער ווירטהשוויג-קריטיש איזט
 אויך דאן אונטערזאמט, וועגן דאס געטראַכט נאָכ-
 הוויזע געהאַלט ווירד, וועגן פּיר איהרען אַרמ
 פאָס קאָמיטאַטע אויסשוסטע דיא קריטיש-געוועהונג נור
 ביז צור האהע פאָן דרייא גולדען בעשטימטט איזט, זאָ
 דיעזען איז ניכט מעהר באַקאָנען, דאס אויגען דער ריכטער
 צו איהרעס געלדע ניכט פּערהעלפּען דאָף. — העררן מי
 ג' אין פ' (זעבענדיגען): אללערדינגס איין מערקווירדיגעס
 נאטור-שפּיעל, דאָך פּיר ווייטערע קרייזע אָהנע אינ-
 טערעסע. ווערען זיא זיך ביעפּלדן אן דען שטאַטעס.
 סעקרעטער דר' מאַטלעקאוויש שאַדאָף, פּרעדיקטע דער
 לאַנדעס-אויסשעללונג אין בודאַפעסט, דער איהרען אויס-
 קונסט ערטהיילען ווירד. — העררן מי פ' אין קי: דיא הא-
 בען פאַללאַקאָסען רעכט, דאָך ווארדע אבער דיעזע זאכע
 שאַן פּעלעס געשריעבן. העררן מי א' אויס אויס דעם גייט-
 ראַע קאָמיטאַט. — העררן ע' ביז א' איהר אָנער לאָז
 גיט 35487 איזט מיט 58 גולדען 75 קען געצאָגען. — העררן
 ד' ר' אין ז' הי: העררן מי א' אין פ' העררן איז ע' אין
 פ' העררן מי א' אין א' מי: איהרע לאָזע זינד ניכט גע-
 צאָגען. — העררן ל' קי אין פ' ביז: ביטטע, אונד דיא גוט-
 מערן איהרע לאָזע אונגעבען.

וואַסער-שטאַנד דער דאָנאָא.

פּרעסבורג 2.70 פּאַרזאָן 2.69, בודאַפעסט 3.00, מאַ-
 האַטש 4.53, ניויאַמיץ 4.79, פּאַנשאַוואַ 3.48, אַרשאַוואַ 3.92

דיא רעדאקציען אונד ארטיגסטראַציען דער
 ניינען יידישען סעסטער צייטונג "בעפרינדען זיך אין דער
 בודאוועקרייא דעם העררן מאָרין ב' ר' א' א' אין בודא-
 פעסט, וואָהן אללע צושריפטען אונד זענענען צו אַררעס-
 טירען זינד. דיא אַררעסע:
Moritz Burian in Budapest
 נעניטס פאַללאַקאָסען, אונד איזט איינע געווערע בעצייכונג
 דיעזער אַררעסע דורכאויס אונגאַרשין.

נאָלד שטיקערייען
 אויף פּרוכט אונד מאַנטעל.
ק. גרינוואַלד
 בודאַפעסט,
 לאַנדשטראַסע (הויס-שעס הויז).
 עמפּיעהלט זיך צור אַנפּערשינג אַללע פּאַר-
 קאָמפּערדען
נאָלד-קונסט שטיקערייען
 זאָוואָהל פּיר טעפּעל נאָך אַלשען, אַלס נאָך
 ניינען ריפּוס, אונד בירט דעסען יום 38 איהרען
 ערוואַרבענער וואָהלפּערדיגעמער רוף, וויא אויך
 פּיר דען טעפּעל און פעסט, וויקן מיטקאָלן
 אונד פּיר נאָך טעהרערע גראַסע געמינדען צור
 אללגעמייענען צו פּרעדיקטע אויסגעפיהרטען אר-
 בייטען. — וואָרבער צייטונגעס פּאַרליענען — פּיר
 סאַלדע אונד בעסטע עפּעקטואַרונג.
 צייכונגען אין גראַסער אויסוואַהל ליענען צור
 איינזיכט אויף.

וויכטיג פּיר רעזאליענ-פעכטער.
 רום, שליוואַויטין, טרעבער, ליקערע אונד
 עסיס
 ערצייט מאן אָהנע אפּפאַרשע ביללונסט מיט דען
 עססנענען אונד אפּטעהרשען אָלען פּאַן
ארנאָלד וואַטטעריך
 בודאַפעסט, טאַבאַק-גאַסע, גענעראַל-
 דעם אויפּערליטשען טעפּעל.
 אַפּעריע פּעניער: הויזענבלאַוע, ווינבאַ-
 קעטש, גליצערין, געטווערונגס-פּולווער עטש.
 אַפּעריע פּעניער: דימבערזאַט אונד ציט-
 ראַגענאַט פּיר נאָוע פּילונג.
 מאַניפּולאַצאָנס-ביכער אין אללען שפּרא-
 כען גראַמיס.

בעסטעס שווע פּיטעל
גענען כאַלערא-געפאַהר
 אונד זאָנטיגע עפּידעמישע קראַנקהייטען
 איזט דאס דר' פּעטרישע
דעסאינפּעקציענס-פּולווער.
 דיעזעס פּולווער ווירד בערייטט אין פּעלען
 פּריוואַט-הייזערן. האַטעלס, קאַפּעריען, פּאַבליקען
 אין זאַמטליכען געגענטעסען, אים אַרנאָט-שפּי-
 טאַלע אונד מעהרערען אַנדערען שפּיטאַלערן, בייא
 דען איווענבאַהנען א' ז' ו' בעניטצען אונד אויף
 גינד דער נעמאכטען עפּידעמיען ווארדען אויך
 דיא בעסטען צייטונגעס אונד אנטפּערהלונגען
 היעריכער וועגען דעם אָנער-דיקוואַסע דער
 הויספּיטאַטש בודאַפעסט. דער מיטל-פּערידע-
 קאָמיסייאָן, דער אָבערשטאַטעס-אונטאַרשאַפט
 אונד נאָך מעהרערען בעהאָרדען אונד געלעהרשען
 אויסגעשעללש, וועלכע זאָוויא דיא נעברויכט-
 אנווייזונג אויף פּעללאַנגען גראַמיס איינעשיקט
 ווערדען.
 פּרייזע: פּאַסעס צו 100 קילאָ 8 גולדען, פּאַסעס
 צו 50 קילאָ 4 גולדען. פּאַקעט צו 5 קילאָ 60 ק'פ'.
 צו בעצעהען דורך דען ערציינער:
Dr. N. Landau in Budapest,
VII., Damjanichgasse 16.

כען ווערדען! ווען דאס פאלק וויסען ווירד, דאס
דיא יודען דא גלייכערעכטיגונג ערהאלטען, זא
ווירד עס אויך מעהר קיינע מוטה האבען, וועגן-
קראוואללע צו שמועסן!
זא ווייט דיא „נאוויסי“ אונס גערייכט עס צור
בעזאנדערן גענוטהאוונג, דאס פילע טרעפליכע
געראנקען, דיא וויר אים לייטארטקעל אונזערעס
מיטטוואכ-בלאטעס אים נאמען דעם גראפען לוד-
וויט טי א צום אויסדרוק געבראכט, צווייט שמו-
דען נאך דער דרוק-לעגונג דער „נייען יודישען פנס-
טער צייטונג“ אויך אים מיטטוואכ-אבענד-בלאטטע
דעם „פעסטער ללאד“ אים נאמען דער הערפאר-
ראגענדען רוסישען צייטונג „נאוויסי“ צו לעזען
ווארען, מאן זעהט אלאז, דאס וורקליך נומע גע-
דאנקען אפט פלאטצליך אין דען פערשידענען
קאפען גלייכצייטיג אויפטויבען, נור איינעם שיינט
אין דעם ארטיקעל דער „נאוויסי“ ניכט גאנץ ריב-
טיג, ערסטענט דיא האפענונג אויף דיא גייסט-
ליכטיג, דאס די ע דאס פאלק צו גונסטען
דער יודען בעלע הרען ווירד!
אינע זאלבע גייטליכקייט עקסיסטירט לידער ניכט,
דיעזע ערפאהרונגען האבען וויר אויך אין אונגארן!
צווייטעם שיינט אונס דיא אנויכט אלס אינע ארר-
טהייליכע, דאס ווירן געוועהרונג דער „גלייב-
בערעכטיגונג דער ווירן אלע קראוואללע געגען
דיעזע אידעאלען ווירדען! וויר אין אונגארן זינד גע-
זעט צליך גלייכגעשטעלט — דאך דיא קראוואללע
האבען עבען ערסט נאך ערפאלגטער וועג-געמא-
ציפאציאן בעגאנגען אונד לידער אינע איסערסט
דראהענדע געשטארט אונגענאמען!

פערשידענע ניואנקישען.

דיא אראדער וואהל אונד
דיא יודען פארגעסען פאנד אין אראד
אינע רעפערענצאמאנען-זיטענע שטאטט, און וועל-
כער דער הויכגעפאללענע איסערסט-לינגע מ-
לעק דען בירגערמייסטער דאריבער אינטערפעל-
לירטע, ווארום געלענעטליך דער וואהל מעהרערע
נאססען אבעגעפערט ווארדען? — דער אנוועזע-
דע אבעגעשאפן שטאדאר ערווערטע אידעאלען:
„אבלייך דיא אינטערפעלעצאן ניכט און מ'ך
געריכטעט איזט, ווילל אויך זיא טראטצדעם בעאנט-
ווארטען, ווילל אויך עס עבען וואר, דער געוויסע
נאססען אין דען פאשיטארטען אבשפערדען ליעס.
אין יענען געגענדען ווארדען יעדער, דער דא דיא
ווארטען ריען: „עליען פאלק“ מיט דעם טאדע בע-
דראהט, איבערדעם וועס עס אללגעמיין: „עס מוס
יודען-בלוט פליעסען“ — אונד ווארום ווילל דיא ווירן
צום גראסען טהיילע פיר דען ליבעראלען קאנדידאטען

פאלליעטאן.

מינע גראס-עלמערן אונד דיא מאסקע.

פאן דר. מ. הארטמאן.
(14טע פארטעטעצונג.)

„עס איזט ועלכטפערשטאנדליך, דאס אויך דיא גע-
בעטע פיר פסה-אבענד זא אונטליך פערדיכטען ווערדען,
אלס ווירדען אויך מ'ך נאך אים הויזע דעם לעבען פאטערס
בעפאנדען!... נייערע ב'ן אויך, אב דער אקעל דיא
געשליכטיקע האבען ווירד, דען „אפאקען“ צו שטעלען?
פריהער וואר דיעס מ'ן געשאפט: „אין קינדליכעס, אבער
זיסעס, ערהעבענדעס געשאפט!“

„דער נאך ווירד באלד אינע גראסער ריווע אב-
טרעטען. פילעלייכט זעהע אויך איהן אין נאנצעס אהר
ניכט. אויך ווייטעס אויך איינע נוסען, ווס טובי אונד בלייבע
אייער איינשטיגע קינד, פאקען“

מאילאר, 12 ניסן...

רבקה פרייזענער, גענאנט נאכטיאלל.
אלס ב'ן באס דאס פארלעזען דעם קינדליכען
כרייעפעס בענדונגס האטטע, זאנצע ער: „נון, וואס זאנסט
דיא שוואגען, דער קליינען רבקה? דיא האט דאך אין
יודישע הערין!...“
„דיא זיסעס לידער דאך ניכט בייס „סררי“ וויפאצע
דער חן? וואס האבען אויך פאן אלל דעם ווען דאס קינד
ניכט סתער דיא הייליגען פאשיטאטען דער נאספעס-רעל-
ניאן גאנץ האלטען קאנן? וואס זאלל אים דעם קינדע ביא
יענער כריסטיקע קאטש-וואר ווערדען?“
„זעסט שטיכער דער אלטע פאקען פאך דיך ה'ן,

מאקס פאלק שטיממען! — עס וואר אלאז מינע
מאטס-פליכט דאס אויך אללעס מאנליכע אויפבייע-
טע, אום אויסשטייטונגען צו פערדישען! — אויך
העטטע נור אין דעם פאלל איינען טאדעל-פערדיענט,
ווען אויך דיא נאססען וואר דאס געווענדעל זיך צוואמ-
מעגראטטעטע, ניכט אבעגעשפערט העטטע!
— די עזע אנטווארט דעם אבעגעשפאנס ווארדע
זייטענס דער מאארטעטע מיט גראסעס ביפאלל
אויפגעקאממען. היערום ערוועהט מאן ווערער,
דאס דיא ווירן אין מאנכען וואהל - בעצירקען
מיט דער געפאהרונג איהרעס לעבענס פיר דיא
רעגירונגס-קאנדידאטען אינשטאטאלען, ווירד דיא
רעגירונג אינע זאלבע היינטגענוגע פאללע אויפ-
אפגעוועגן אויך צו ווירדען וויססען!

„איינע זענבא ה'ן פאן אירא פא
נאך אזיען, דער געסטריגע, פעסטער ללאד“
פערפאפענטליכט פאלגענדע מעלדונג אום לאנדאן:
אונזערע צייט איזט וואהל און ריעוועהאפטע פאלגע
אויף דעם געביעטע נייער אונטערנעמינגען גע-
וואהנט טראטצדעם ווירד מאן פאן דעם גראסאר-
מיגען פארהאבען איבערראשט, וועלכעס באלד
פערוורקליכט ווערדען זאלל. עס ווירד געמליך
אינע אקציע-געוועלששאפט געבילדעט צום בייע
אינער ריעווע-אויגענאכטאך, וועלכע איראפא מיט
דען אויטשען שטאטטען פערזינען אונד דיען בירמא
אונד בונא, בערבענדען זאלל. ס'ר שטעפענאן, אי-
נער דער גראסען אונד מוטהונגען אינטערנע-
מער לאנדאנס, וואר שאן ווייט 34 יארען בעמיהט,
מיט דער טריקישען רעגירונג אין אבאקאממען צו
פירדען פיר דען בענגען ריעווע ארבייטען אויף מ'ר-
קישע געביעטע יעטעס ג'ן זינד דיא רעפערעלל-
גען אונטערהאנדלונגען בערייטט זא פארטעשריט-
טען, דאס דיא ערטהיילונג אינער „קאנצעססאן“
צור אייפפהרונג דיעזעס פלאנעס אלס בעפאר-
בעהנדען בעצירקעטע ווערדען קאנן. דאהער ווירד
יעטעט שאן אין דיא בולדונג אינער אקציע-גע-
זעלששאפט געשריטטען, פארלייגט ווערדען בלאס
דיא נאטהיגען צווייג-באהגען אין קליינ-אזיען אונד
פערזינען ערבייט ווערדען וואצו אין קאפיטאל פאן
16,000,000 פאנע שטערלינג (אויבער 160,000,000
גולדען) זינד. צור איפרינגונג דיעזעס גרא-
סען קאפיטאלס ווערדען 600,000 אקציען איינגע-
בען אונד צוואר דיא אקציע פער 20 פאונד שטער-
לינג (אויבער 200 גולדען) אדער 500 פראנסקס. —
זא ווייט דיא לאנדאנער מעלדונג דעם „פעסטער
לאד“ — איזט דאס נאנצע ניכט אין ערבא-מיליכער
שווערדעל, אויך דען לייטען דרוך דיא אקציען דאס
געלך אים דער טאטע צו לאקען. — זא ווייטעס
באלד דיא צייט קאממען, וואן מאן פאן פעסט נאך
רושלים זא רעגעלמעסיג פער אייגענאכטאך ווירד

פאהרען קאנגען, וואו עטווא זעטעט פאן פעסט נאך
ווען. עס ווירד צו דיעזעס זעעקע וואהרשיינליך
איבער דען „באספארס“ (אינע מער-ענגע בייא
קאנסטאנטינאפעל) אינע אייגענאכטאך-בריקע גע-
שלאגען ווערדען מיססען, וואס איבעריגענס ניכט
זעהר שווערע!

„דאס „פערשמעלצען“ מ'יט
דען כריסטען (1) דיא אנט-סעמטען אפגע-
נע אונד געהיימע רופען דען ווען פארטוועהרענד
צו, דאס זיא זיך מיט דען כריסטען „פערשמעלצען“
מאנען, לידער האט דיעזע „פערשמעלצען“ אין
מאנכען יודישען קרוינען בערייטט נור צו זעהר
פלאטצענדישען אונד צייגט זיך דעוועלבען אין אב-
שרעקענד טורריגען ווייזע, זא ווירד אים וועלע-
בורג געמעלדעט: „גראסעס אייפזעהען עררענט אין
היעזיגער שטארט אין פארפאלל, דער אס פאריוגען
זאמסטא אונד זיך צוגעטראגען, דער יודישע קופ-
מאן, הערר לעווי, דער איינעס מעדעקען אים
אנגעוועהענעס הויזע, פרייליך די מ'ש, דען האך
מאכטע ווארדען פאן דיעזער מיט זינען בעווערבו-
גען שטעטס צוריקגעוועזען, דיעזען זאמסטאג נאכ-
מיטטאג ערשיען לעווי פלאטצליך אין דער
וואהנונג דער פאמיליע דייטש, דאס מעד-
בען וואר צופעלליג גאנץ אלליין צו הויזע, לע-
ווי ריכטעטען דיא דעוועלבע קורץ דיא פראנע:
„וואללען זיא מ'ך הייראטען? זיא אדער ניז?“ דיא
אנטווארט לויטעטע: „ניין!“ — דא צאן לעווי א-
גען רעוואלוער אונד פיערטע אים דעמולעבען צווייא
שיסעס געגען דאס געזיכט דעם מעדעכעס אונד דאן
אינען שום געגען דיא אייגענע ברוסט אב, ביידע
זינד שווער פערוואונדעט! — זא ווייט דער בעריכט.
וויר פראנען נון: אב זא עטוואס יע אונטער דען ווירן
געהארט ווארדען, בעפאר דיא „פערשמעלצען“ בע-
גאנגען זאלבע זעטען ווארדען לידער אין מא-
כע יודישע קרוינע פאן אויסען אייגעשלעפט! —
(כמילקוים שבהם עשיתם, כמתוקים שבהם לא
עשיתם.)

„נאך איינע „פערשמעלצען“
אום טראפשי (שליעק) ווירד פאס 9 טען דיעזעס
דעם „נייען פעסטער שורנאל“ געשטעלדעט: „געס-
טען אבענדס, געגען 10 אהר, ערשטאך דער הער
וואהנענע יודישע פערנאלער רואלף לאווי זינע
פראיא, וואדאן דעוועלבע אויך זיך מעהרערע גע-
פעהרליכע שטיכוואונדען בייבראכטע, דער גרונד
דיעזעס „מאדעס אינע זעלבסט-מאדע-פערזוכעס“
זאלל דיא העפטע אונד פערזוכט דעם לאווי געגען
זינע פראיא געוועזען זיין? — וויר מיססען ווערדען-
האלט פראגען: אב דען זא עטוואס אויך בייס אל-
טען ווענטהומע מיט זינער מוסטערגלייטגען, זיט-
מען-רינהייט“ געהארט ווארדען, דאס זינד עבען

שיכטע, דאמיס, באזע צונגען ניכט אויסשפערענען זאללען,
דאס רבקה בערייטט אויף אכטונגען זיך בעפרייען וואר
דאך דיא רעליגיאזע צוקופט ווינער טאכטער דיא איינציגע
זאגע, דיא זיין הערין אונאבלאסיג בעשעפאסטע!
„אינען קאנען שטאכער דעם טהיפער ברייעס פאן

רבקה, דיא דער אלטע פאטער מיט זאלבער אטינגקייט
שטודירשען, אלס העטטע ער דיא הייליגע שריפט פאך זיך.
מיט פילעס אייפער ווטע ער איינמער אין יעדעס ברייעס
אינע שטעללע הערויסצופירדען, וועלכע מיט דעם רעליג-
אזען לעבען ווערד איינציען טאכטער אין פערבינדונג
שטאנד. דיא וואונדלונגען, דיא מיט זינעס קינדע מיטפלער-
ווילע פארנעמאנגען, פיהלעט דער אלטע פראסעטע מאן
אום דען צילען נאר נייע הערויס, אין צארישליכער פאטערי,
דער מיט לייב אונד זעלען זאן דיא צוקופט דער איינציגע
טאכטער זיך קלאסמערטע, בלייבע זיא אין זינעס גייסטע
נאך אויסערען אים קינד, וועלכעס איינעס מיט פראסעטע
זינע אין דיא „סאנדל-נאסעס“ נינג, אום זיך אין העב-
רעאישעס נעכט-בוך צו פאלען.“

אונד עס איזט אויך נאר קיין וואונדער, דאס דער אלטע
„חן“ דיא וואונדלונג, דיא נאך אונד נאך אים נאנצען וועזען
בעקקאט זיך פאללעאזען, ניכט בעמערקט אויך דאס „וואכ-
סען אינע פלאנצען, בלייבט א זעלבעס דעם וואכאממען
אוינע אונגעטריקבאר, דיא דיא עטוויינע פארשווערענער,
אבער איינערס לאנגאם פאך זיך נעהט, זאן האבען יא
דיא ברייעס, דיא פאן רבקה אונדליפען, ניכט אויף איינמאל
דען „פאן“ געאנדערט, דאס דער פאטער אויף דיא וואנ-
לונגען, דיא אים זעלענלעבען זינער טאכטער זיך פאלל-
צאנען האבען היערוך אהנע ווייטערעס אויפגעקוקאס נע-

דאס עס ועלכט דעם הארטעוואסטענען ב'ן באס אנהיימ-
ליך צו מוטהע וואר, הייעט טהעגען ראנגען איהם איבער
דיא וואנען העראב, גלייך איינעס, דער דיא פיהלט, דאס
זיין קינד פ'ן איהן לידער, עווערל ארען זיא...“
„וואס וויינטע דיא ווערדע, שוואנער? (זאנצע
ב'ן באס, דעסען שטימע עכענפאללס טיעפע טוררינגקייט
אונד בעקלעטמונג פערזינעט) האט דען רבקה עטוואס
געשריענען, וואס דיין הערין בערייטען קאנגעס?“
„ר יצחק פרייזענער פוהר מיט דער האנר איבער דיא
נאסען איינע אונד זאנצע: „מערקווידי! מערקווידי!
זיא האט דעם אלטען בוכ-האנדלער און דיא דער
סאנדלער-נאסעס מינען נאמען גענאנט. דאס זיא וועניגס,
טענס נאך ווייט, ווא איהר פאטער הייסט! אללאכאטעני-
נאטט! אויך פריכטע, עס ווירד ניכט לאנגע ווערן, אונד זיא
ווירד אויך מינען נאמען פערנעסען! דאס רעליגיאזע באנד
איזט צווייטע פאטער אונד טאכטער צערשיטטען, ווא דיע.
זעס פעהלט, זיא מוס אויך דאס קינדליכע געהילע אלסבאלד
נאנצליך שווינדען!“

— — —
דיא לייטע אין פראנסקיס מערקטען נור צו זעהר
דען טריבונג, דער זייט איינעס צייט אום דעם וועזען
איהרעס געליבעטען „חן“ זיך געלאנדעט, דעסהאלב געשאפט
עס נאר אפגע, דאס דער איינע אדער דער אנדערע איהן
פראסעטע, ווא עס דען דער קליינען רבקה אין דער פארמעד
געזע? — אונד דיא ערעהלעטע ר' יצחק פרייזענער יעדעס
דיא געשיכטע מיט דעם „העברעאישען נעכט-בוך“, דאס
זיין וועבעס קינד זיך בייא איינעס אלטען יודישען בוכ-
האנדלער געקופט ער ווערעהאלטע הייפן דיעזע גע-